

Fiskální politika

Nejdůležitějším nástrojem fiskální politiky je soustava veřejných rozpočtů, z nichž největší význam má státní rozpočet, který může být vyrovnaný, přebytkový nebo deficitní.

Typy deficitů státního rozpočtu:

- *Cyklický (pasivní) deficit* – odráží automatické změny ve výši příjmů a výdajů, se kterým dochází v souvislosti s cyklickými výkyvy reálného produktu
- *Strukturální (aktivní) deficit* je způsoben permanentní expanzivní rozpočtovou politikou. Vzniká záměrným působením vlády
- *Skutečný deficit* je součtem cyklické a strukturální složky

Státní dluh – vzniká zejména akumulací minulých deficitů, dělí se na vnitřní a vnější

- *Vnitřní státní dluh* – vzniká, pokud si vláda opatří potřebné finanční prostředky na krytí dluhu prodejem cenných papírů na tuzemském trhu
- *Vnější státní dluh* – vzniká, pokud vláda prodává obligace zahraničním subjektům a takto získané prostředky použije ke krytí státního dluhu

Dluhový poměr

- Státní dluh sám o sobě velkou vypovídací schopnost nemá, proto vyjadřujeme státní dluh relativně jako dluhový poměr
- Je definován jako podíl státního dluhu k nominálnímu HDP – objem státního dluhu je vztažen k velikosti ekonomiky vyjádřené objemem HDP

$$\bullet \text{ dluhový poměr (\%)} = \frac{\text{státní dluh}}{\text{HDP}_N} \times 100$$

1. Doplňte tabulku, pokud víte, že státní dluh vznikl v uvažovaném období pouze díky příjmům a výdajům státního rozpočtu. Koncem roku 1994 byl státní dluh roven 157,3 mld. Kč. Předpokládejme, že dluh vzniklý jako výsledek deficitu SR bude financován až v následujícím roce.

Rok	HDP nominální (mld. Kč)	Příjmy SR (mld. Kč)	Výdaje SR (mld. Kč)	Saldo státního rozpočtu (mld. Kč)	Státní dluh (mld. Kč)	Dluhový poměr (%)
1995	1348,7	439,7	432,8			
1996	1532,6	482,8	484,5			
1997	1649,5	508,6	524,7			
1998	1776,7	537,4	566,7			

2. Na základě znalostí modelu AS-AD se zkuste zamyslet nad následující situací. Jak se projeví na životní úrovni obyvatel ČR situace, kdy si předseda vlády vybaví luxusně Úřad vlády za několik milionů? Pozitivně nebo Negativně?

Doplňte následující tvrzení

3. Daně nemusí stačit vládě na úhradu jejích výdajů. Jestliže jsou daně nižší než výdaje, vzniká
4. Opatřením fiskální politiky, která po svém zavedení nevyžadují žádná další rozhodnutí státních orgánů, říkáme
5. Strukturální deficit státního rozpočtu získáme, když odečteme od deficitu deficit
6. Opakovanými deficity státního rozpočtu vzniká
7. Rozpočtové přebytky hodnotu státního dluhu

Rozhodněte, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá (P) či nepravdivá (N)

8. Subvence představují výdajovou položku státního rozpočtu.
9. Nachází-li se ekonomika v recesi, může stát důslednou fiskální restrikcí oživit ekonomický chod své země.
10. Jedním ze způsobů krytí deficitu státního rozpočtu je nákup vládních cenných papírů od centrální banky.
11. Nejvýraznější příjmovou položkou státního rozpočtu jsou příjmy z prodeje či pronájmu stáních aktiv.
12. Fiskální expanze vyvolá snížení cenové hladiny.

Označte správnou odpověď (jen jedna je správná):

13. V průběhu recese:
 - a) Daňové příjmy klesají a vládní výdaje rostou
 - b) Daňové příjmy klesají a klesají vládní výdaje
 - c) Daňové příjmy rostou a vládní výdaje klesají
14. Která z následujících položek není transferovou platbou?
 - a) Přídavky na děti
 - b) Invalidní důchody
 - c) Mzdy policistů
15. Nepřímé daně:
 - a) Zvyšují ceny a tím stimulují spotřebu
 - b) Snižují ceny a tím omezují spotřebu
 - c) Zvyšují ceny a tím omezují spotřebu